

Bib. 16935

Teresztenyei barlangrendszer.

Teresztenyei - barlangrendszer.

Kutatási adatok összefoglalója 1936-tól 1956-ig.

Hosszu évek óta nehéz küzdelem folyik az aggteleki karsztvidék egyik legnagyobb barlangrendszerének, a teresztenyei barlangnak feltárásáért. A kutatásban és a feltérési munkákban különböző kutató csoportok vettek részt s munkájuk nyomán egyre közelebb jutottunk a barlang megismeréséhez. Ma már a barlangrendszer minden "sebezhető" pontját, a barlangba való bejutás, minden-egy eshetőségét kifürkészték a feltáró csoportok, de végső siker munkájukat ezideig nem kísérte.

Sajnos, a kutatások mai állása mellett könnyű sikerre nem is lehet számítani. A barlangrendszer két legesélyesebb feltérési helyén, a forrasszájnál és a főág víznyelőjénél, a Vizetesnél, a legjobb esetben is többszáz munkanapra van szükség a járható barlangjáratok eléréséhez.

A barlangrendszer kutató csoportok igen értékes megfigyeléseket végeztek, melyek hasznos segítséget jelenthetnek a barlangrendszer további kutatásához. Mivel ezek az adatok - nagyrészt kéziratok formájában - különböző kutatócsoportoknál találhatók, szükségesnek láttuk azokat összegyűjteni és rendszerezni. A jelen összefoglalásban összefoglaló módon ismertetjük a barlangrendszer feltérésével kapcsolatos eddigi eredményeket, valamint a különböző megfigyelések, vizsgálatok adatait.

1./ A barlangrendszer kutatásának, feltérésének története, eredményei.

a./ A barlangrendszer létezésére vonatkozó első feljegyzések.

A teresztenyei barlangrendszer létezésére vonatkozólag már az I. és II. világháború közötti időszakban számos utalást találhatunk. A rendelkezésünkre álló irodalomban először Ferenczi Istvántól olvastunk részletesebb tájékoztatást a barlangrendszeréről a "Barlangvilág" c. folyóiratban 1936-ban megjelent cikkében.^x

"A gömörmezei Verbóc község vizellátására végzett felvételi munkám során alkalom volt ellátogatni a szomszédos Kápolna község területére. A község az Aggtelek - Jósvald körüli nagy, karsztos triásmészki területnek K-i szegélyén fekszik. Bejárásaimon ott érdekes és tudásom szerint az irodalomban nem említett karsztjelenségről szereztem tudomást, anélkül azonban, hogy annak tanulmányozására időm lett volna. Minthogy hazánkban a buvópatakok nem gyakori karsztjelenségek, részben turistáink, részben szorgalmas barlangkutatóink részére megnyitott munkalehetőségekre szeretném az alábbiakban a figyelmet felhívni:

^x Ferenczi István: Érdekes buvópatak a gömörmezei Kápolna község környékén. /Barlangvilág, VI. kötet, 1936, 1-2. füzet./

Kápolna községtől Ny-ra, nagy, valószínűleg dolinasorozatokból /a környéken ma is sok szép dolina látszik/ kialakult zárt völgyteknő /polje/ fekszik. A teknőnek K-i, a Kápolna községhez közelebb eső végén nagy karsztforrás tör fel, amelyet a katonai térkép Qu jellel jelölt meg, /Kápolnától Ny-ra/. A forrásban felfakadó víz DNy-i irányban végigfolyik a völgyteknőn és annak Ny-i végén, a Teresztenyei Galya-erdő E-i lábánál 303 m-es magassági ponttól BK-ra nagy zugással tűnik el az ottani víznyelő pontonban. A víz további futását nem ismerem, de kísérőim elbeszélései szerint valószínűnek látszik, hogy az a D felé folytatódó nagy triász területen át ismeretlen utakon Teresztenye község ENy-i végén kerül felszínre, ahol malmot hajtó nagy karsztos forrásként jelentkezik és ahonnan a szállósardói völgyön át távozik a Bodva felé.

....Ki lehetne a kutatásokat terjeszteni Kápolna község teknőjére is. Az itteni teknőnek E-i lefolyása futólagos megfigyeléseim szerint mesterséges bevágásnak látszik és nem lehetetlen, hogy az itt összegyűlő vízmennyiség egy része a falutól Ny-ra eltűnik és az említett nagy forrásban /Qu/ jut felszínre, hogy újabb felszíni futás ismét eltűnjék a leírt buvópataokban. Ha ez a feltevés bebizonyosodik, akkor kétszer eltűnő és kétszer felszínre kerülő vízrendszerrel van dolgunk."

Bár tudomásunk szerint még több helyen történt az ezt követő években utalás arra, hogy a teresztenyei karsztforráshoz nagyobb barlangrendszer tartozik, mégis annak feltárására abban az időben senki sem gondolt, de az akkori viszonyok mellett erre anyagi lehetőség sem volt. 1938-ban a forráskörüli terület tulajdonosa, Biró István hozzálátott a forrásszáj kibontásához, a munka azonban eredményre nem vezetett.

b./ A barlangrendszer tudományos alapon történő feltárásának megkezdése.

A barlangrendszernek a forrás felől történő rendszeres feltárási munkájához elsőizben Jakucs László kezdett hozzá 1952.-ben. Jakucs "A Békebarlang felfedezése" c. könyvében/83. oldal/ erről így emlékezik meg:

"Teresztenye község karsztforrása, akárcsak a Komlósforrás vagy a Babotkúti, kvarckevicsot sodort ki a forrásszájon. A forrás felett közvetlenül a karsztosodó mészkő nyomozható az oldalban, vízzárótag nélkül. A forrás megjelenését az erózióbázis szabta meg. Ezekből a jelekből ítélve arra következtettem, hogy ebben az esetben ugyancsak egy olyan hatalmas méretű barlangrendszerrel van dolgunk, amelyet a forrás felől könnyű módon meg lehet nyitni. 16 m hosszúságban 3 m mélységű vízszint-süllyesztő árkot hajtottunk a forrásszáj előtti törmelékkupon keresztül.

Terezstenyei barlangrendszer

M: 1:25.000

..... a feltételezett barlangrendszer járatai

Ennek eredményeképpen a forrás vízszintjét 2.5 méterrel sikerült süllyesztenuünk és sziklakapus barlangbejáratot kaptunk, amelyből a víz most már eséssel folyt kifelé. A tágas és jól kidolgozott barlangrendszer megsejttése ezzel bebizonyosodott, csupán a feltárás nem volt még elvégezve. Amint előre is várható volt, a barlangszáj elé hullott és ott évezredekken át felhalmozódott hatalmas törmelékanyag kiszűrte a víz által a barlangon végigsodort kavicsot és egyéb törmelékanyagokat s azok nem tudván természetes eséssel kifelé eltávozni, a barlang legutolsó szakaszában felgyülemltek. Ebből a dugóból mintegy 20 métert kihordtunk s így a teresztenyei karsztforrás barlangjának legelső rövid szakaszát feltártuk. A törmelékanyagának fele mészkőtörmelék, másik fele pedig tiszta gömbölyített és jól osztályozott kvarckavics.

A törmelékanyag kihordása során meggyőződhattünk róla, hogy az eredeti elképzelés helyes volt. A barlang méretei olyan tágasak, hogy abban kényelmesen tanyázhattott az ősember is abban az időben, amikor még a forrásszáj eltömődése előtt, természetes bejárata létezett. A legelső, mintegy huszméteres szakaszban a törmelékanyag minden hézagot kitöltött. Innen kezdve már egyre fogy, amint befelé haladunk. A barlang jelenlegi végét egy szifon képezi, amelynek lecsapolását az előtte felhalmozódott kötömbök kihordása tenné lehetővé.

Arra vonatkozólag is nyertünk adatokat, hogy a Teresztenyei-cseppkőbarlang elzáródása már a történelmi időkben következett be. A barlang kavicsaiból ugyanis kihordtunk egy világoskék színű, üvegszem gyöngyszem. Vértics L. meghatározása szerint ez valószínűleg a szarmata kultúrába sorolható üvegszemgyöngy, amit asszonyaink talizmánékszereként viseltek. Ezt a barlang szempontjából igazoló jellegű, de önmagában is érdekes leletet több olyan csontdarab egészítette ki, amelyeket a víz ugyancsak a még ismeretlen barlangból hozott ki. Többek között egy lébszár-csontot találtunk, amely nem volt erősen kopott, tehát valamikor a forrás felől került be a barlangrendszerbe és nem a távoli víznyelőkön át. Ha bekerült, ez viszont azt jelenti, hogy valaki, vagy valami oda bevitte. Bovinni pedig csak akkor tudta, ha annakidején a barlang forrásnál nyitott volt.

Előkerült még néhány cseppkőtöredék és mésztufaszilánk is, ami ugyancsak azt igazolja, hogy nem messze már kitöltetlen, szabad járathat kell lennie. Ennek a barlangrendszernek a feltárása látszik az összes említett lehetőségek között a legkönnyebben kivitelezhetőnek. A forrás vízhozamából, a nyelők távolságából, stb. ítélve, a barlangrendszer hosszúsága /járható hossza/ meghaladja a 4-5 kilométert!"

Jakucs anyagi fedezet hiányában a kutatásokat továbbfolytatni nem tudta, így 1953-ban is a barlang feltárási munkái szüneteltek.

c./ 1954-ben két kutatócsoport dolgozik a barlang feltárásán.

1954. nyarán újult erővel lángolt fel a küzdelem a barlang feltárásáért. Két erős barlangkutató csoport - szinte egymással versenyezve - látott hozzá a feltáráshoz. A Műszaki Egyetem barlangkutató csoportja a forrás felől folytatta az előretörést, míg az Élelmiszeripari Minisztérium Kinizsi barlangkutató csoportja a víznyelők felől kísérletezett. Lássuk először a forrásfelől folyó kutatás eredményeit. Erről a kutató csoport munkanaplójában a következőket olvashatjuk:

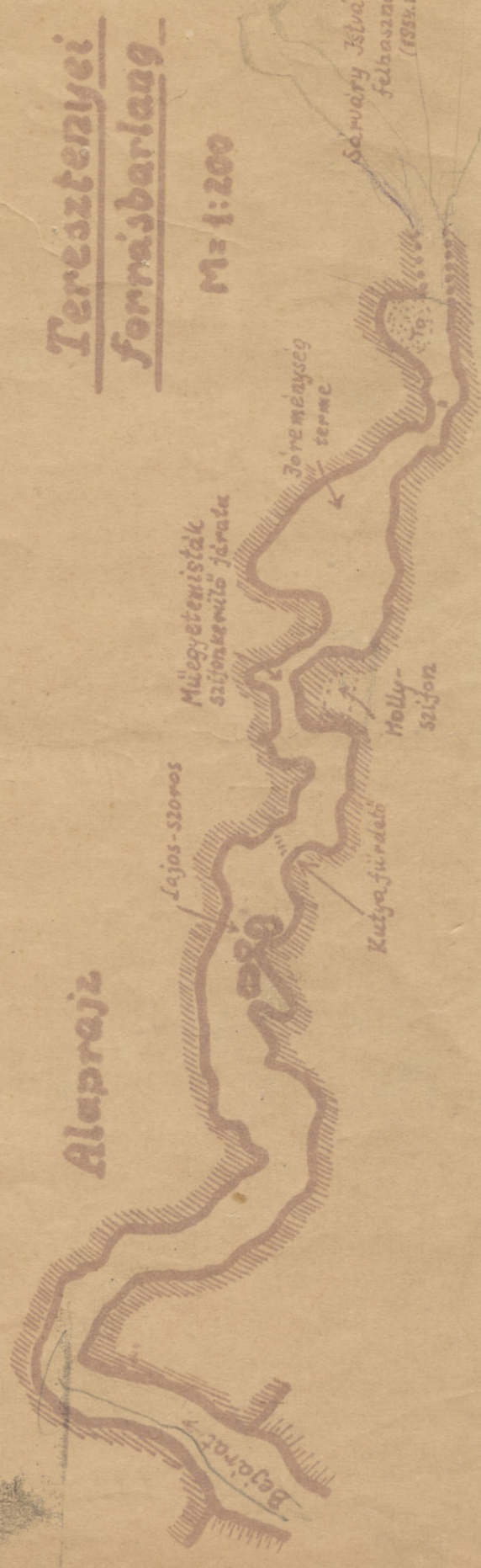
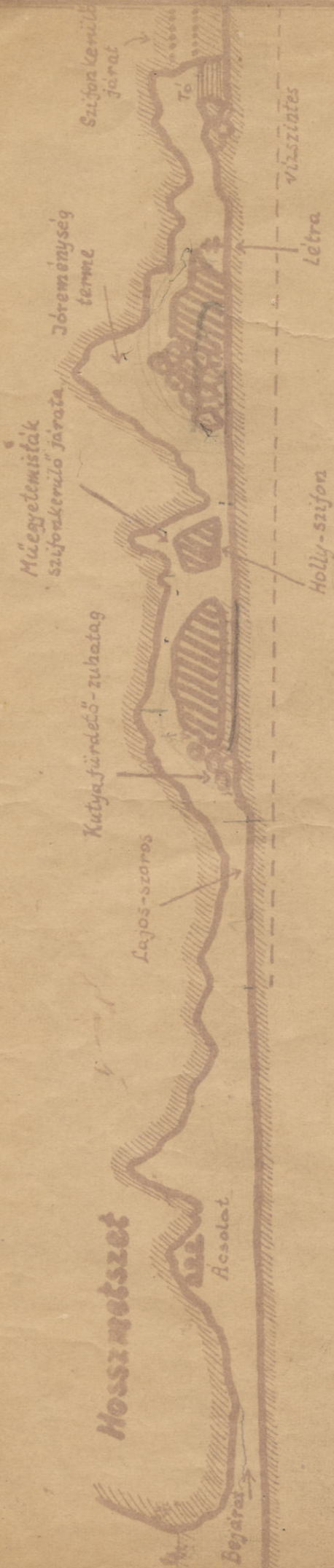
"1954. augusztus 5.-én a kutatócsoport három tagja az éjjeli vonattal előretárazik Teresztényére, hogy a szállást és az élelmezést előkészítse.

Augusztus 7.-én az éjjeli vonattal a csoport további tizenkét tagja Rudabányára utazik, innen bányász-autóbuszszal Kánóig, majd gyalog Teresztényére. Szállásunk a már két éves lakatlan pásztorházban van. Öt műszakra osztjuk a tizenöt embert, egy műszak munkaideje hat óra. Éjjel-nappali munkára rendezkedünk be.

Augusztus 8.-án reggel hatkor az első műszak megkezdte a munkát a teresztényei karsztforrás Jakucs László által előzetesen kibontott járatában. A kisebb zuhatagokat szétbontják, ezáltal süllyesztik a vízszintet a jelenlegi végpontnál lévő szifonnál. Kettőn teretpre mennek ki morfológiai megfigyeléseket végezni, kettőn a faluban lévő foglalt forrás vizét analizálták és a barlang forrásának vízhozamát és hőfokát mérték. Este a tanácselnökhelyettes a falu nyevében felajánl a Csoportnak 280 Ft értékű élelmiszert. Éjjelre a három műszak kb. 70 cm-rel süllyesztette a vízszintet a szifonnál.

Augusztus 9.-én egész éjjel folyt a munka. A délutáni műszak alatt Holly Sándor átuszta a szifont. Mögötte on-ladékos terem, melynek végén újabb szifon akadályozza a továbbjutást. Kiderült, hogy a vízszintet nem érdemes tovább süllyesztetni, mert a szifon járata annyira szűk, hogy a potak vízhozama teljesen kitölti.

Augusztus 10.-én a négyes műszakból Preisinger Ferenc talált egy egyagos törmelék alkotta falrészlet, amely alkalmasnak mutatkozott arra, hogy egy szifonkerülő járatot lehessen benne bontani. A munkát ezen a helyen rögtön meg is kezdték. A pihenő műszakok forrásméréssel, élelme-beszerzéssel, morfológiai kutatásokkal foglalkoznak.

**Terepsztenyeci
Forrásbarlang**

M = 1:200

Sárvári István adataival
(1894. VIII. 19.)

Augusztus 11.-én a kerülő járat ásását a sorrokerülő műszakok folytatják. Az esti műszak megakad egy utbanálló hatalmas szikla miatt, és korábban kénytelenek kijönni. Szerintük robbantani kellene. Éjjel szünetel a munka.

Augusztus 12. Három önkéntes vállalkozó /Holly S. Preisinger F. Szabó T./ be ment a barlangba, s ott megállapították, hogy ebben az egyagos breccsában a nagyfokú onlásveszély miatt robbantani nem lehet, viszont sikerült a járatot továbbásni, megkerülve az utbanálló sziklát. A következő műszaknak sikerült áttlyukadni a szifon tuloldolásra, de kiásott járat nagyon szűk. A következő műszakok feladta a szifonkerülő járat tégítése.

Augusztus 13.-án ketten az égerszögi forrást mérik és analizálják. Utána pedig a Tereszténye községben lévő apró kis rétegforrásokat mérik. A műszakok már a szifon utáni onladókos terebben dolgoznak. A feladot itt is a vízszint süllyesztése. NAGY AZ OMLÁSVESZÉLY!

Augusztus 14.-én önkéntes műszak /Holly Sándor, Holly Ferenc és Maucha László/ dolgozik az onlásveszély miatt. Vasárnapra tábertüzet tervezünk a falunak köszönetünk jeléül."

A következő napon a kutatókat a fennálló nehézségek miatt a csoport feladta. A kutatók egy része haza utazott, másik része a kutatói munkákat Jósvald környékén folytatta.

Mielatt a műgye tonisták a forrás felől próbálkoztak a barlangba való bejutással, addig a Kinizsi Sportkör barlangkutató csoportja a két legreményteljesebb viznyelő, a keserütői és a vizetesi nyelő kibontását kezdte meg.

A Vizetesnél az árvizi nyelőnél létesítettek egy aknát /2.sz. munkahely/ s két napi munka során mintegy 4 m mélységig követték a kemény egyagos DK irányban eltűnő, kb. karvastagságú vízlevezető csatornát. A feltárási munkákat a helyen - az égerszögi lakosok sovinizmusa miatt - ekkor abba kellett hagyni. A munkahely biztonságos volt, a vízjáratot - melyből gyenge huzat áramlott ki - lejtős aknával tovább lehetett volna követni.

A Keserütőnél létesített 1.számú munkahelyen az első héten örvendetesen haladt a feltárási. Mindjárt az első munkanap erős huzatot észleltek a kövek közt. A huzatot és a jól kivehető vízjáratot követve pár nap múlva egy folyósószerű járatba ereszkedtek le. A mintegy 4 m hosszú szabad folyósó végét sziklaonladék zárta el. Nagy erőfeszítésekkel sikerült a négykézlábon történő közlekedés számára elégséges utat kibontani, azonban újabb és újabb onlások következtek. Ezekon is áttörtek és a 4. hét végére elérték a Kis-kupola tereinek nevezett üregét. Ebből kis kapaszkodással át lehetett mászni egy szintén onladékkal

mazban keletkezett kb. 5-6 m hosszú terembe; melyet később a balesetet szenvedett Korondi Zoltánra való emlékezésül Zoli teremnek neveztek el.

A kutatók utolsó csoportjának szabadságideje ezzel lejárt, de a kedvező eredmények láttára néhányan - fizetés nélküli szabadságot kérve - pár nap múlva ismét visszatértek.

A Zoli terem omladékos oldalában próbálkoztak további lejtőknél kiképezni, azonban a laza, vizmosta, omladékos sziklahalmaz minden ducolás ellenére összeomlott. Majd lefelé a Rókalyukon keresztül kísérelték meg az előrejutást, de mindössze 3-4 métert tudtak haladni egy hét alatt. A munkát időhiány, valamint a rendkívül veszélyes munkahely miatt abba kellett hagyni. Tisztán a szerencsén múlott, hogy kisebb-nagyobb sérüléseken kívül súlyosabb, esetleg halálos kimenetelű baleset nem történt.

A kutatók egy része szeptemberben Balázs Lajos vezetésével még továbbfolytatta a munkát néhány napig, majd a Széllýuknál új munkahelyet létesítettek. Ez a 3. számúnak nevezett munkahely a Keserütótól EK-ra eső legközelebbi dolina mélyén települt. Az idősebb falusiak még emlékeztek rá, hogy a töbör alján egy nyílás volt, melyből nyáron hideg levegő áramlott, ezért akik itt dolgoztak a földön, időnként "hüvösre" ennivalójukat, vizüket. Előkerítették a földdarab régi tulajdonosát, aki a kérdéses üreg helyét a terepen megjelölte. Itt kezdték el azután az akna mélyítését, azonban az elbeszélések szerinti barlangnyílásra nem sikerült rábukkanni.

A kutatómunkát ezután a csoport a Dász-töbörben létesített 4.sz. munkahelyre tette át, ahol hat héttel később, 1954. november 14.-én a Szabadság-barlangot felfedezték.

A Kinizsi barlangkutató csoport 1954. évi feltérési munkáiban mintegy 35 kutató vett részt többszöri váltásban. Igen sokan bekapcsolódtak a munkákba az égerszögi lakosok közül is a lelkes tanácsstíkárral, Csunor Istvánnal az élen. A falu dolgozói többszer Ft értékű élelmiszert ajándékoztak a kutatóknak.

d./ 1955. évi feltérési munkák.

1955. nyarán a Kinizsi barlangkutatók továbbfolytatták a barlangrendszer feltérését. A kutató táborban 2 hónap alatt mintegy 50-en fordultak meg 1-2 vagy 3 hetes munkán. Nagyon akadályozták az eredményes munkát a naponta megismétlődő zivatarok. Az 1.sz. munkahelyen a bezuduló nagytömegű víz súlyos sziklaomlásokat idézett elő, úgyhogy az idő nagyrészt módó "romeltakarítás" tette ki. A Keserütótól EK-ra elterülő második dolina - melyet jellegzetes alakja miatt a kutatók Stadionnak neveztek el - oldalában egy kb. 2 m széles és ugyancsak mély beszakadás történt.

Itt létesült a 6.sz. munkahely, melyet egy nagyobb zivatar elmosott, az akna megtelt vízzel.

A feltáró brigád egy csoportja ekkor a Víztestől DNy-ra eső, sűrű erdő mélyén megbuvó kisebb töbrön keltekezett víznyelő kibontását kezdte meg. A nyelő vízjáratát csaknem a meredekfelü szállkőzet mentén mintegy 9 m mélységig követték, időhijján azonban a munkát félbe kellett szakítaniok. /5.sz. munkahely/.

Egy brigádrészleg a víztesti nyelőtől ÉNy-ra kb. 600 m-re levő, kevésbé ismert, jól kifejlődött víznyelő kibontását is megkísérelte. Ez a nyelő vizét valószínűleg a közeli Kecskút egyik oldalforrásában adja le, ezért a kutatók ennek feltárására nagyobb energiát nem fordítottak. /7.sz. munkahely/.

1955. novemberében a Kinizsi barlangkutatói kéthetes rohammunkán vettek részt a teresztenyei forrásnál. Kibővítették az addig ismert és nehezen járható barlangszakaszokat, majd a Jóreménység terméből kiindulva szifonkerülő járatot bontottak ki. Ismét elérték a patakot, melyet itt az omladék kb. 2 m mély tóvá duzzasztott fel. A tó jobb partján újabb szifonkerülő járat kibontásához kezdtek, azonban a rendelkezésre álló idő kevésnek bizonyult annak áttöréséhez. A barlangjáratban még mindig nincs huzat, a hatalmas agyagdugóban létesített szűk kuszójáratban a levegő 1-2 órai benttartozkodás alatt annyira elhasználódott, hogy a súlyos fejfájással és szédüléssel küzdő kutatók csak néhány órát tudtak egyfolytában dolgozni. Igen próbára tette a kutatók fizikumát az is, hogy a külső hőmérséklet jóval a fagypont alatt volt, ugyanakkor a vizes munkahelyen a ruhájuk teljesen átázott.

1955. Szilveszter napján a kutatócsoport tagjai a Víztestől DNy-ra eső Veszettárpás nevű töbrön gyengén kifejlődött víznyelőjénél azt tapasztalták, hogy a hó kb. 1 m²-nyi területen teljesen elolvadt. Nyomban hozzáláttak a bontáshoz. A nyelőből mintegy egy méter mélységig tiszta "mosott" kövek kerültek elő. Később, hóolvadás alkalmával a nyelőben eltűnő vizet megsózták és az 6 óra múltán jelentkezett a teresztenyei forrásban. 1956. tavaszán kisebb kutatóknak furtak a helybeli Kinizsi kutatók. Az akna szikladarabokkal vegyült agyagrétegbe torkollott, melyben karvastagságú vízlevezető csatornák vezettek a mélybe. A szilveszteri munka emlékére a töbröt a kutatók Szilveszter-töbröknek nevezték el. /8.sz. munkahely/.

e./ A feltárási munkák folytatása 1956-ban.

1956. nyarán a Kinizsi barlangkutatói a feltáró munkákat a Vízteshez összpontosították. A terv az volt, hogy az aktív nyelők keresztül kísérelik meg a barlangba való bejutást. Ennek biztosítása céljából a víznyelő körül egy kettős gátrendszert építettek ki, a patak vizét pedig

elvezették az árvizi nyelőbe. Az aktív nyelőtől mintegy 4 m-re DNy-ra kezdtek hozzá az akna mélyítéséhez. Szeptember elejére elérték a 9 m-es mélységet, az első lejtakna végpontja pedig 13 m-re volt az elindulási felszíntől. Az akna talapzata is még mindig agyag volt kisebb-nagyobb sziklagörgöttegekkel. Sem huzatot nem észleltek, sem vízjáratot nem fogtak el.

A kutatások során megbolygatott víznyelők egyre nehezebben vezették le a vízgyűjtő területéről idefutó csapadékvizet. 1954. nyarán a főnyelőben még 2-3 méterre le kellett csesztetni a rudat az eltűnő víz mellett, mely sohasem gyűlenlett fel. 1956-ban már olyan rosszul működtek a nyelők, hogy gyakran nem bírták levezetni a vizet és időnként kisebb-nagyobb tavak keletkeztek részben a nyelőben, sokszor pedig nagyobb területen is.

Az 1957. tavaszi hóolvadáskor a felgyűlenlett hólé betódult az 1956-ban létesített kutató aknába és azt iszonyal megrészt eltönte, a további feltárást ebben az aknában lehetetlenné tette.

f./ A barlangrendszer feltárásának lehetősége.

Az elmúlt években a kutatócsoportok a barlangrendszer feltárásának csaknem minden eshetőségét kipróbálták. Az eddigi feltárási kísérletekből a következő tapasztalatokat szűrhetjük le:

Egyik legesélyesebb feltárási pontnak látszik a forrásfelőli kutatás. Az 1955. novemberi feltárási munkák befejezése után a tó mellett létesített szifonkerülő járat beomlott és az onladék a teljes szelvényt kitölti. Remény van arra, hogy az onladék tetején a bontás eredményes jár és át lehet jutni a következő barlangterembe. Szükségesnek látszik a tó részbeni lecsapolása is /legalább félméteres vízszint csökkentés/, bár a szifonon való áthatolást ez önmagában nem segítheti elő, mivel a nagy sziklatömbök közötti szűk üvegeken keresztül áramlik ki. Az onladék nagyságát nem sikerült felbecsülni, de feltétlenül hosszabb mint 10 méter.

A forrásfelőli feltárási munkahely a jelenlegi szakaszon rendkívül veszélyes. A járatot agyagba és laza kavicsos hordalékba ékelődött kisebb-nagyobb sziklatömbök között kell létesíteni. Schol nem található egy pont, amelyre biztosan lehetne építeni, egy sziklafal, mely mentén a tárt biztosítani lehetne beomlás ellen. Fokozza a nehézségét, hogy a munkahely végpontját helyenként fél métert meghaladó vízen keresztül gázolva lehet csak elérni, s magát a további munkát is részben a hideg, áramló vízben kell végezni. Egy esetleges baleset esetén a sérült kimentése a szűk, egészséges ember számára is nehezen járható járatokon keresztül szinte megoldhatatlan feladatnak látszik.

E kedvezőtlen munkafeltételek a kutatást igen megnehezítik, ezért azt itt általában csak nyáron célszerű továbbfolytatni, és abban csak különösen jó fizikumú, edzett barlangkutatók vegyenek részt.

A másik legesélyesebb feltérési hely a Vizetesnél van. A Kinizsi barlangkutatói 1957. tavaszán már megkezdtek egy újabb aknáknak mélyítését, mely kb. 15 méterre van az aktív nyelvtől a feltételezett vízjárat irányában észke felé. Az agyagos, törmelékös kőzetben létesítendő 10-12 méteres függőleges akna gondos kiácsolás mellett teljesen biztonságos s ha kiépül körülötte kb. 2 m magasságig a védőgát, egy esetleges árvíz ronboló hatása ellen is védve lenne. A patak közvetlen elérése ezen függőleges aknán keresztül bizonyos fokig szerencse kérdése. Lehetséges, hogy a 10-12 méteres mélység elérése után oldaltáratok kell hajtani a vízjárat "megfogására."

Ez a munkahely tehát nem kecsegtet közeli eredményekkel. Kitartó, valószínűleg hónapokig tartó nehéz munkát igényel, míg sikerül valami eredményt elérni. Feltételezhetően a még barlangnak nem nevezhető vízjárat első 50-100 métere iszappal erősen feltöltődött, ember számára járhatatlan hely lesz, amelynek kitakarítása igen sok munkát fog igényelni. Mégis nagyobb számú kutatócsoport számára kevésbé veszélyes volta miatt ez a járhatóbb munkahely, mint a forrás felőli feltérési munka.

A többi feltérési pontok még kevesebb jóval kecsegtetnek. Az 1.sz. munkahely kivezető aknája a bezuduló nagy vízmennyiség következtében 1956-ban beomlott s 10-15 m² kő és agyagtömeg teljesen befedte. Az első lejtős járatok valószínűleg épen maradtak, kivéve a Zoli teremtől következő omladékos aknát. A beomlott akna újrakibontása nem látszik célszerűnek, hanem attól K-re mintegy 15 m-re lehetne egy új aknát létesíteni, melyen keresztül el lehetne érni az alulról már korábban kiépített járat végpontját. Számítani lehet arra, hogy egy ilyen akna létesítése sem hozza meg a gyors eredményt, mivel ez a hely egy nagy dolina kellős közepén van s így az akna fenekétől az omladéktömeg eljén még esetleg 50 m-t is meghaladó táró kihajtására kényszerülnek a kutatók.

A 5. és 8.sz. munkahelyen lényegileg egy-egy rányelővel van dolgunk. Itt a további munkákat nem tartjuk célszerűnek a magas fekvés, a kevés vízmennyiség folytán várható szűk, valószínűleg ember számára járhatatlan hasadékfolyások miatt.

2./ A barlangrendszer kutatásával kapcsolatos földrajzi és hidrogeológiai adatok.

A./ Földrajzi fekvés.

A ma még ismeretlen, hozzáférhetetlen teresztenyei barlangrendszer a Jósva és Eggerszög v. Rét patak völgyei közt elterülő hegyvidék közép-pontjában, a Jósvalőtől D-re húzódó, barlangképződésre kiválóan alkalmas wettersteini mészkőből álló karsztos fennsík legkeletibb, összeszűkülő nyulványa alatt alakult ki.

Az újabb kiadású térkének Gólyaerdő néven említi^x ezt a kb. 1200-1300 m átmérőjű, csaknem szabályos kör alakú, erdővel borított fennsíkot, mely Teresztenye községtől E, ill. ÉNy-ra terül el. A fennsík átlagos magassága 350 m t.f. Legnagyobb kiemelkedése a Vizetesi víznyelőtől D-re található 379 m magas csucs, valamint a fennsík Ny-i peremén található 365,3 m magassági pont. A kiemelkedő erdős fennsíkon 14 nagyobb dolina található, melyek közül legnagyobb a Veszettárpás dolinája /Szilveszter-töbör, 8.sz. munkahely/. Ez utóbbi vízgyűjtő területe kb. 150.000 m², a többi dolináié 10-100.000 m² közt ingadozik. Az erdős-dolinás fennsíkon sem aktív, de még kifejtett időszakos vízfolyás sincs, legfeljebb a Veszettárpás dolinájában és az 5.sz. munkahely töbrében lehetne kisebb időszakos patakbeugródást kimutatni gyengén kifejlődött víznyelő tölcésérekkel.

A kör alakú erdős fennsíkot félkörszerűen É-on és K-n nagyobb dolinák sorai övezik. Az É-i dolinasor Ny-on a Keserütóval kezdődik, majd a Vizetesi patak mentén a völgytekő egészen Kápolna község Ny-i végéig húzódik fel /2 km/. A völgytekő legmélyebb pontja a Vizetes víznyelőnél található /kb. 288 m/, innen kezdve az egyes dolinák aljai Ny felé haladva általában 2-3 m-rel fekszenek magasabban /Keserütó, a töbör sor legnyugatibb tagja kb. 299 m/.

Az erdős fennsíktól K-re húzódó, É-D. irányban kb. 1,2 km hosszúságban elhelyezkedő, mintegy 10 nagyobb töbörből álló dolinasor az előbbieknél valamivel magasabb szinten /305-315 m/ alakult ki. Aktív, de száraz nyarakon kiszáradó vízfolyás a dolinásor legdélibb tagjánál található.

Szintező műszerrel pontosan felmértük a barlangrendszer kutatása szempontjából legfontosabb külszíni vízfolyások egymáshoz viszonyított, relatív magasságát. Ha a forrásszintet 0 pontnak tételezzük fel, a vizetesi nyelő + 59 m, a Keserütó-víznyelő + 70 m, míg a Veszettárpás-töbör nyelője + 82 m szintkülönbséggel fekszik magasabban. /Összehasonlításként: a Kecskekuti forrás és a Dász-töbör víznyelője közötti szintkülönbség 81 m/. Ha figyelembe vesszük, hogy a vizetesi nyelőben mintegy 15-20 m esés van a vízjártnak s hogy eddig kb. 4 m szintkülönbséget értünk el a barlang alsó szakaszában, megvan a barlang főágának kb. 2,2 - 2,5 km szakaszára mindössze 35 - 40 m szintkülönbség /100 méterenként kb. 1,5 m/ jut. E számok is alátámasztják azt a feltevést, hogy a teresztenyei barlang nem "emeletes-barlangrendszer", bár kisebb-nagyobb zuhatagokra számítani lehet.

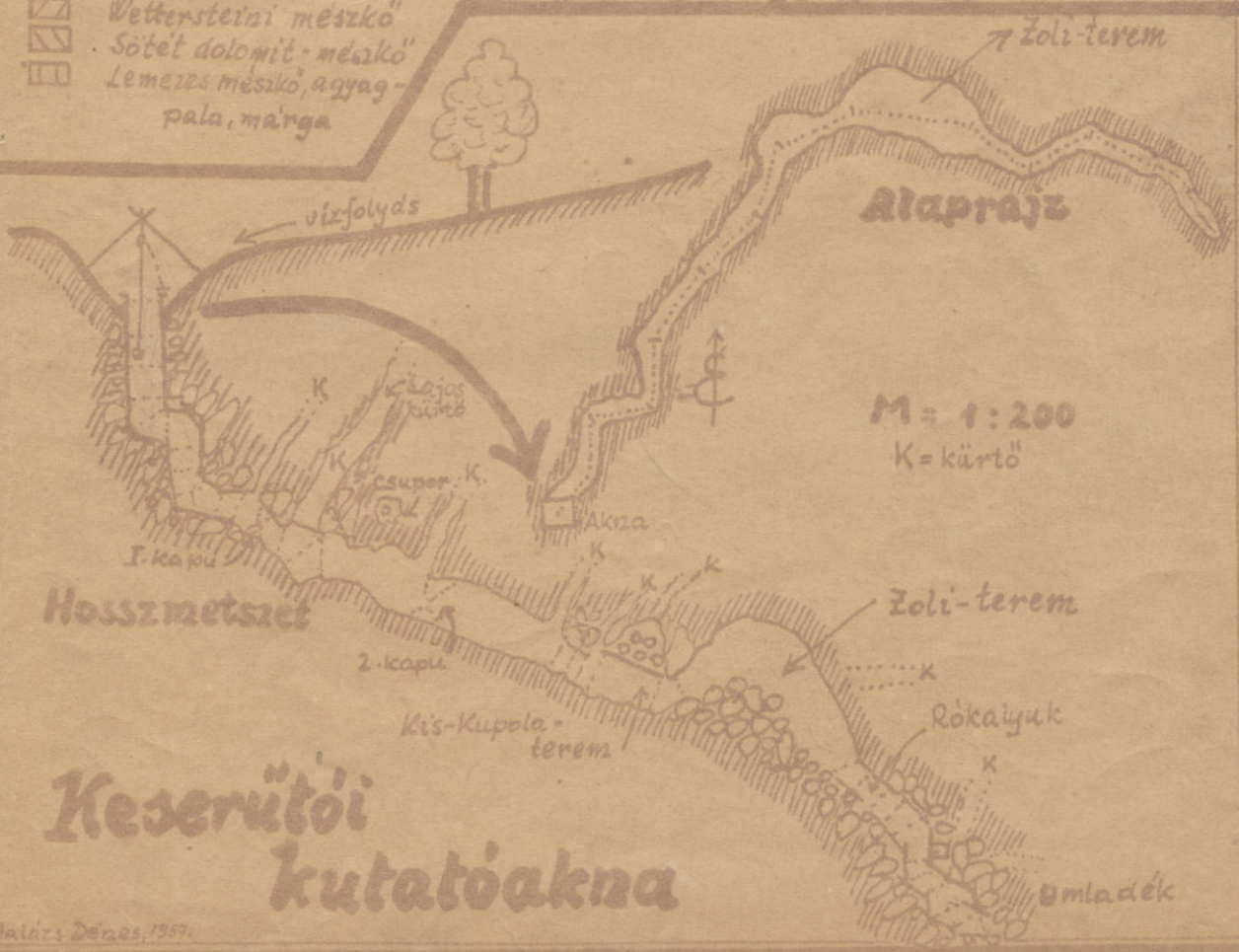
^x Egyes régebbi kiadású térképeken "Galya-erdő" néven szerepel.

Felmagyarázat:

- Alluvium
- Pannóniai rétegek
- Mészőkovács (eocén)
- Wettersteini dolomit
- Wettersteini mészkő
- Sötét dolomit-mészkő
- Lemezes mészkő, agyag-pala, márga

Terezstenye környékének geológiai felépítése

Keszertői kutatóakna

Meg kell jegyeznünk, hogy a rendelkezésre álló 25.000-es térkép szintvonalai sok helyen hibásak. Hozzávetőleges számításaink szerint az egyes pontok tengerszint feletti magasságai a következők:

Teresztenyei forrás	229 m
Vizetes	288 "
Keserítő	299 "
Vesztetárpás	311 "

B./ Geológiai viszonyok.

A Gólyaerdőnek nevezett karsztplatón - melynek méhében a teresztényei barlangrendszer kiokult - mintegy 1 km átmérőjű területen wettersteini mészkő van felszinen. Wettersteini mészkőből fakad a barlangrendszer kiokító patak is Tereszténye község Ny-i szélén egy hátravágódott, vakon befejeződő völgy végénél.

A Gólyaerdő platóján elszórt dolinák mélyén pannoniai rétegeket /nyirok, vörösgyag/ találunk. A magas erdős plató peremén, a Ny-i oldal kivételével körkörösén felszínre bukkan a wettersteini mészkő feksége, az alsó anisusi sötét dolomitos mészkő. A forrástól délre a vakvölgyet határoló kis hegyorr is már abból a kőzetből van felépítve. Ny-ra és D-re a felszinen pannoniai rétegeket, illetve ezeknek fekvőjeként roncsokban eocén vagy oligocén-kori mészkő kavics, ill. kvarc-kavics rétegeket figyelhetünk meg, melyek a wettersteini mészkő közvetlen fedőrétegei.

Az É-i dolinasortól É-ra, illetve a K-i dolinasortól K-re már az alsó anisusi sötét dolomitos mészkő feksége, az alsó triász-kori campili lenczes mészkő, agyagpala és márga is a felszínre bukkan, mely a Jós-vavölgynek jellemző kőzete. /Lásd a környék geológiai felépítéséről készült mellékelt térképvázlatot. - Készült Balogh Kálmán felvételzése, valamint Kessler Hubert és Jakucs László megfigyelései alapján./

C./ Hidrológiai adatok.

a./ Forrás és víznyelők közti összefüggések. Vizgyűjtő-terület.

Idősebb falusi emberek mesélték, hogy gyermekkorukban játékként színes golyócskákat /máshol a népnyelv "kresákról" beszél! / dobálták a vizetesi patak víznyelőjébe, majd pedig izgulva figyelték, hogy a teresztényei patakban melyiküknek a golyója jelenik meg először. Ha annak a szóbeszédnek hinni lehet, a barlang vízrendszerének első, nem tudatos "kutatói" ezek a teresztényei gyerekek lehettek. Ha a golyócskák tényleg átérttek a forráshoz, akkor ez azt jelentené, hogy schol a barlang főágában szifon vagy törmelék dugulás nincs. Mára pedig a mi ismereteink szerint a patak felszínre bukkanása előtt a feltárási munkákat megelőzően olyan szifonok és törmelék-dugók léteztek /és léteznek még ma is / hogy azon keresztül ilyen golyócskák nem hal-dhattak át.

Tudomásom szerint elsőizben Jakucs László mutatta ki 1952-ben a vizetessel a vizetesi víznyelő és a teresztényei forrás közötti összefüggést, jóllehet maga az az összetartozás hidrológusaink előtt e kísérletet megelőzően nem volt vitás.

1955. nyarán a Kinizsi barlangkutató csoport végzett összehasonlító sózási kísérletet a részben már ismert Szabadság és a még ismeretlen teresztenyei barlangrendszer vízjáratainak tanulmányozására. 1955. aug. 24-én 8 órakor a Szabadság-barlangban 1193 m-nél, 1955. aug. 26-án 7 órakor pedig a vizetesi víznyelőnél 20-20 kg sót oldottak fel a patak vizében. Mindkét kísérlet idejében a meteorológiai viszonyok azonosak voltak /csapadék nem volt/. A két forrás hőmérséklete egyformán 11 C° volt, a teresztenyei forrás vízhozama 950 l/p, a Kecskéuti forrásé 926 l/p volt.

A megfigyelések eredményeképpen világosan megmutatkozott a két vízrendszer, ill. barlangrendszer egymástól lényegesen eltérő felépítése. A teresztenyei forrásnál a sós víz hirtelen erősséggel a sózás után 12 óra és 30 perc múltán jelentkezett. 13 órán keresztül kisebb ingadozásokkal, de teljes erősséggel ömlött a sós lé a forrásban, majd hirtelen megszűnt és a víz elektromos ellenállása néhány órán belül már a régi szinten mozgott. Nem így történt a Kecskéutnál. Míg a Vizetes 1220 m-re van a forrástól, a barlangi sózás helye pedig csak kb. 950 m légvonalbeli távolságra a Kecskéuttól, mégis ez utóbbinál a sós víz első nyomait csak 27 órával a sózás után észleltük, majd visszaállt a régi szintre. Végül 34 órával a sózás után jelentkezett tartósabban, de elég gyenge nyomokban a sós lé, majd kissé felerősödve a sózástól számított 60. óráig éreztette hatását.

E kísérlet tehát alátámasztja azt a feltevést, hogy a teresztenyei barlangrendszer fő ága tágas, nagyobb víztárolók benne nincsenek, hiszen a víz kb. 12 óra alatt átfut az egész barlangon. Nem így áll a helyzet a Szabadság-barlangnál, ahol a forrás felé eső, ma még ismeretlen járatok igen szövevényes hasadékrendszert, tavakat, duzzasztókat alkothatnak.

1955. év elején hóolvadás alkalmával fuxinnal megfestettük a Keserűtő víznyelőjében eltűnő vizet is. A kísérlet nem sikerült, a teresztenyei forrásban a fuxin pirosra festett vize nem jelent meg. Ez azonban távolról sem jelentette azt, hogy kétség merült fel a két vízforrás összetartozása felől. Mint később a Keserűtő-áknájának mélyítése során megállapítottuk, a festék nem oldódott fel rendszeren s a víz útjába került homokos, kavicsos rétegek kiszűrték azt.

1956. március 18-án 17 órakor - szintén hóolvadás alkalmával - sózási kísérletet hajtottunk végre ugyancsak a Keserűtőnél. A feloldott 20 kg só hatása a teresztenyei patakban az elektromos ellenállásmérő készülék adatai szerint 12 óra múlva, 19-én reggel 5 órakor jelentkezett. Ezzel a víznyelő és a forrás összefüggése gyakorlatilag is bebizonyításra került.

E kísérlettel csaknem egyidőben, 1956. március 18-án 17 óra 35 perckor fluoresceinnal megfestettük a Veszotttárpás /Szilveszter-töbör/ víznyelőjét. A festett víz még aznap éjjelkor jelentkezett a teresztenyei karsztforrásban.

A megcikkelt vizfestési és sózási kísérletek adataira támaszkodva, ma már teljes biztonsággal és pontossággal ismerjük a terület vízrajzi adottságait. A teresztenyei forrás vízgyűjtő területe E-ra és NY-ra felel.

szorosan kapcsolódik a Kecskekut forrásainak vízrendszeréhez /Szabadság-barlang/, DNy-ra az Egerszögi-forrás, K-re pedig a Szöllősdóikutforrás vízgyűjtő területe övezi. A teresztenyei karsztforrás, illetve barlangrendszer vízgyűjtőterület vízválasztó vonalát a következőképpen határozhatjuk meg: Teresztenyéről a forrástól ÉNy-irányban kiinduló ösvény, majd később szekérut Jósvalfó felé /a 365.3 m magassági ponton keresztül/ kb. a Szabadság-barlang - és Perkupa turistaut találkozásáig. Innen ÉK-i irányban Perkupa felé vezető turista ut mentén, mely a Kecskekuttal elválasztó hegyhát gerincén halad egészen a kápolnai-országútig. Itt a község felé kitolódik a vízgyűjtő terület határvonala, majd pedig egyenesen D-nek tart a Szöllősdói-hegy felé, nagyjából a gerincen vezető szekérut mentén, végül pedig innen DNy-ra becsatlakozik Teresztenye községhez. A Szöllősdói-hegy felé vezető szekérutól K-re elterülő nagy dolina már a Szöllősdói forrás vízrendszeréhez tartozik.

E terület átmérője Ny-K irányban 2.4 km, É-D irányban 2.- km. A vízgyűjtőterület felszíne kb. 3.5 km², melynek kb. a fele nem karsztos terület. Ide tartozik a Vizetesi-völgyteknő kb. 1 km² kiterjedésű nem karsztos vízgyűjtő területe.

Az egyes legjobban kifejlődött víznyelőknek a forrástól való távolsága légvonalban a következő:

Vizetesi-víznyelők	1.220 m
Keserütői-víznyelő	1.280 "
Veszettárpás /Szilveszter-töbör/ víznyelője	890 "
Szöllősdói hegytől	
Ny-ra levő víznyelő	660 "

b./ A forrás vízhozama és vízhozam ingadozásai.

A Vizgazdálkodási Tudományos Intézet /VITUKI/ a forrás vízhozamának mérésére bukogátat szerelt fel és annak adatait a telek tulajdonosa, Biró István állandóan jegyzi.

A forrás átlagos vízhozamára számításokat nem végeztek, mivel az a mindenkori csapadékviszonyok függvénye. Az utóbbi évek adatai azonban azt mutatják, hogy az év nagy részében a vízhozam percenként 400-1000 l között mozog.

1955-ben a legminimálisabb vízhozamot január 1-től 8-ig mérték, 203 liter/percet. Ezen időben szinte naponta jelentős mennyiségű csapadék hullott /valószínű hó alakban/, azonban a talaj fagyottsága miatt beszívargás minimális volt. A február 8-án megindult hóolvadáskor 1590 l/p; 9-én 1650 l/p-t mértek, majd pedig febr. 23-25. közt 2310 l/p-t.

1955-ben a maximális vízhozamot /3744 l/p-t/ aug. 6-án mérték, amikor a barlangrendszer vízgyűjtő területe felett zivatar vonult át. /Érdekes megjegyezni, hogy a legközelebbi csapadékmérő állomás /Szöllősdón/ - 2 km-re - e napokban egy mm esőt sem jegyzett fel./

1956-ban okt. 11-től nov. 22-ig mérték a legalacsonyabb vízhozamot, mindennap 234 l/p-t. Ebben az időben aug. 25-től - nov. 25-ig, három hónap alatt mindössze 68 mm csapadék hullott a vidékre. Az 1956. tavaszi hóolvadáskor a vízhozam az előző év nivóján mozgott /március 4, és 25.: 2370 l/p./.

1956. június 18-án hatalmas felhőszakadás vonult el a vidék felett. Szőlőszardóban 100 mm-es csapadékot mértek. A Víztesnél több méter mély hatalmas tó keletkezett. A forrás annyira megáradt, hogy a víz nagyrésze a bukógát fölött ömlött át. Becslések és számítások szerint június 19-30. közt a maximális vízhozam 24.000 l/p lehetett. A barlangrendszer vízgyűjtő területére mintegy 350.000 m³ csapadék hullott s a forrás a maximális vízhozamu napokon 30-35.000 m³ vizet zudított a falura. Szerencsére a vízteszi víznyelő korlátozott nyelőképessége s így víztárolóvá átalakulása a falura háruló veszély mértékét nagyban csökkentette és a patak áradását elnyújtotta. A tó több mint egy hónap alatt apadt le végleg.

Amint látható, a teresztenyei karsztforrás - hasonlóan a többi aggtelek - jósvafővidéki barlangforrásokhoz - igen nagy vízhozam-ingadozást mutat. Kessler Hubert megbízhatósági index táblázata szerint a teresztenyei forrás az I /"igen rossz"/ jelölést érdemelte ki, mivel vízhozam ingadozása a Q_{max}/Q_{min} képlet alapján az eddig észlelt legnagyobb kilengések szerint

$$\frac{24.000}{203} = 118.2$$

/összehasonlításul:	Q max	Q min	Index
Jósvaforrás /Baradla/	1.440.000 l/p	7.875 l/p	183
Komlósforrás /Béke b./	10.000 l/p	90 l/p	111
Kistokonya /Vass I./	40.000 l/p	200 l/p	200

A vízhozam ingadozására vonatkozó megfigyelések elátámasztják azt az elképzelést, hogy a teresztenyei forrásokhoz tágas barlangjáratok tartoznak, hiszen a lehulló nagymennyiségű csapadék hirtelen, akadály nélkül tud végigrohanni a földalatti üregrendszeren.

/A vízhozam és csapadékadatok a VITUKI-től származnak, a Jósvaforrás maximuma Jakucs László a Kistokonya maximuma Maucha László becslése/

c. / A forrás fizikai és kémiai vizsgálataira vonatkozó egyéb adatok.

A forrás vizének hőfokát legutóbb a Műszaki Egyetem barlangkutató csoportja vizsgálta 1954-ben. Ot mérésből álló sorozat átlagaként 11.2 C°-ot kaptak. A külső hőmérséklet átlaga ugyanezen időpontokban 20.3 C° volt /1954. aug. 8-17. közt/.

Ugyancsak a műgyetemisták /Holly F., Maucha L./ 1954. nyarán a helyszínen analizálták a forrás vizét. Jelentésükben a következőket írják:

"A forrás vizének karbonát-keményisége kerekén 20, összes keményisége ennél valamivel nagyobb, amely különbséget főleg Cl és SO₄ ionokhoz tartozó kalcium és magnézium okozza. Vize jelentős mennyiségű magnéziumot tartalmaz, amelyet a felszínen található wettersteini mészkő alatt húzódó, és a porreneken mindenütt kibukkanó alsó anisusi dolomitos mészkőrétegekből old ki. Oxigén-tartalma magas, a víz hőmérsékletén közel telített, amelynek okozója a forráshoz közel eső barlangrészen lévő sok zuhatag. Kénhatása gyengén lúgos, PH = 7,58, amely az agresszív szén-sav nagymérvű csökkenésére mutat, azaz a karsztplátóra lehullott és beszivárgott csapadékvíz, valamint az aktív "Vizetes" viznyelőn elnyelt víz szabad szén-sav tartalma jórészt felhasználódott az alkáli földfém-karbonátok oldásához és oldatban tartásához.

Ammoniát, nitritet nyomokban sem, nitrátot nyomokban tartalmazott, tehát jó ivóvíz, a falu népe ennek ellenére ivásra inkább a faluban a tüzelőtárolár mellett lévő betongyűrűbe foglalt forrást használja."

Mivel a forrás fizikai és kémiai tulajdonságainak vizsgálata nagyban elősegíti a barlangrendszer feltárásával és megismerésével kapcsolatos munkák eredményességét, ez év 1957. nyarán a kutatók további számos vizsgálatot végeznek majd el.

d./ A barlang faunája.

A barlang állatvilágát a forrás felől feltárt szakaszban eddig még nem vizsgálták. Az itt dolgozó kutatók azonban már többször találtak - a többi környező barlanghoz hasonlóan - vakrágókat. Az idei nyáron az itt dolgozó Kinizsi barlangkutatók megkísérik a barlangban található állatokat is begyűjteni.

D./ Speleomorfológiai elképzelések.

A terasztenyei barlangrendszerrel kapcsolatban eddig végzett vizsgálatok, valamint más, már ismert barlangokkal kapcsolatos megfigyelésekből levont következtetések, feltételezett törvényszerűségek alapján a kutatók előtt már kirajzolódtak a feltárható barlangrendszer méretei, formái.

Érdenes ezzel kapcsolatban idézni Jakucs Lászlónak a "Barlangi árvizek" c. értekezésének^x V. fejezetében foglaltakat:

"Lényegében egy kb. 3 km hosszú, tágas, 5-6 m átlagszélességű, kanyargós folyosóból, mint főágból áll, amely főág a tornakápolnaci Vizetes viznyelőtől a terasztenyei karsztforrásig húzódik. A főág talaja a legtöbb helyen kvarc-kavicsos, homokos, de az ág felső szakaszán több helyen erős iszapodással. A főág nagassági méretei a felső

^x Földrajzi közlemények 1956. évf. 4.sz. 399. oldal. Ugyanez az anyag megjelent kivonatosan a szerző "A barlangkutatók új irányai" c. cikkében is /Természetjárás, 1955. októberi szám, 12. oldal/.

és középső szakaszon meghaladják a 10 métert. A folyosó a forrás felőli utolsó szakaszhoz közeledve alacsonyabbá válik. Ezen a szakaszon erős hordalékfeltöltődés és tufaagatképződés valószínű. A barlangrendszer teljes hosszában dusan cseppkőves, a sztalaktitképződmények tulsúlyával. Oriásméretű sztalagmitjai, a barlangfolyosó fenekét állandó jelleggel folydogáló patakviz miatt nincsenek, inkább csak az oldalakra felnőtt, karcsu, hosszú oszlopok várhatók. A barlangnak alsóbarlangja nincsen. Az ág teljes hosszában folyó patak vize, a mésztufaagatképzés következtében, különösen az alsó szakaszban sok helyen tóvá duzzad.

A főág haladási /vizfolyási/ irányában jobb kéz felől kb. 4 szűkebb mellékágat vesz fel, ezek közül legjelentősebb méretű az utolsó mellékág, amely az ugynevezett Keserű-tó részről indul. A mellékágak folyosószerűsége nem haladja meg átlagban az 1 métert, sőt legtöbb helyen ennél jóval kisebb. A mellékágak talaján több kisebb karsztforrás vize fakad, amelyek vize ezen ágaknak, különösen elsőbb szakaszaiban, állandó jellegű, gyenge szívárgó vizfolyást biztosít.

A főágban, elsősorban a folyosó bal oldalából több, bővebb vízhozamú, többé-kevésbé állandó jellegű karsztforrás fakad, ezek között akadnak olyan oldott mészsókban túltelített víziük is, amelyeknek felbuggyanásánál nagyobb méretű mésztufadomb kifejlődésével kell számolnunk. A Tornakápolna - Teresztényei-cseppkőbarlang, jellegét tekintve, a hegység többi barlangjai közül leginkább a Béke-barlanghoz hasonlítható."

A barlangrendszer méreteire, formai kincseire vonatkozó ezen elméleti adatok egyenlőre még elképzelések, csak a feltárás sikeres elvégzése után győződhetünk meg azok valódiságáról. Minden-cetre az eddigi vizsgálatok során már bebizonyítottnak látszik, hogy egy, összes járatait tekintve kb. 4-4,5 km hosszú /ezen belül a vízvezető főágat 2,2 - 2,5 km-nek véve/, viszonylag egyszerű szerkezetű barlangrendszerrel állunk szemben. Belső méretei és jól kifejlődött patakos főága lehetővé teszi, hogy a bejárat kiépítése után a nagyközönség számára is könnyen hozzáférhetővé váljék.

A forrás felől az egyenlőre még beláthatatlan méretű törmelék és hordalék felhalmozódás, valamint a víznyelők rendkívül nagymérvű elagyagosodása és eltöndötsége a barlang feltárását rendkívül megnehezítik. A feltárást végző barlangkutató csoport kitartó munkája alapján azonban meg van a remény arra, hogy ezen egyik legnagyobb barlangrendszerünk is mielőbb megnyitja kapuit a kíváncsi Ember előtt.

Kinizsi Barlangkutató Csoport

/Összeállította: Balázs Dénes/